

ปัญหาและอุปสรรคในการคัดเลือกพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนคดีของพนักงานสอบสวน The Problems and Obstacles for Evident Selection of Inspector's Case Files.

สรชา สุเมธวานิชย์
นักวิจัยอิสระ

Sorracha Sumethavanich
Independent researcher

E-mail: sorracha.nn@gmail.com

Received: March 15, 2023; Revised: June 2, 2023; Accepted: June 7, 2023

บทคัดย่อ

เป็นที่ทราบกันดีว่าการต่อสู้คดีของศาลไทยนั้นเป็นระบบกล่าวหาที่คู่ความทั้งสองฝ่ายจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของตัวเอง พยานหลักฐานจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในคดี โดยเฉพาะในคดีอาญาที่โจทก์จะต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ศาลเชื่อจนสิ้นสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องจริง ซึ่งพนักงานสอบสวนที่ถือเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับพยานหลักฐานมากที่สุดนั้น ถือได้ว่าเป็นเจ้าพนักงานกึ่งตุลาการ (Quasi-Judicial Officer) ที่นอกจากจะสามารถค้นหาพยานหลักฐานมาใช้ยืนยันว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามที่ถูกฟ้องจริงหรือไม่แล้ว ยังสามารถกำหนดความร้ายแรงของข้อหาและโทษที่ผู้ต้องหาจะได้รับผ่านการใช้ดุลยพินิจในการคัดเลือกพยานหลักฐานที่จะนำไปใส่ไว้ในสำนวนคดีได้อีกด้วย เพราะหากพยานหลักฐานใดที่ไม่ถูกนำเข้าใส่ไว้ในสำนวน แน่นนอนว่าย่อมไม่มีผู้ใดล่วงรู้และพยานหลักฐานเหล่านั้นย่อมหายไปตลอดกาล

บทความนี้จะพูดถึงปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมและคัดเลือกพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนคดีควบคู่ไปกับการศึกษากระบวนการทำงานของพนักงานสอบสวนผ่านการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวน ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการทำงาน of พนักงาน

สอบสวนและข้อจำกัดต่างๆในการทำงาน ว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานหรือการใช้ดุลยพินิจในการคัดเลือกพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนคดีอย่างไร

คำสำคัญ: พนักงานสอบสวน, ความยุติธรรม, ตำรวจ, การดำเนินคดีอาญา, พยานหลักฐาน

Abstract

It had been already known among Thai jurists that the defense of cases in Thai courts is an allegation system. Evidence is therefore important for the court to use in determining whether the defendant has committed an offense as charged or not. The organization that has direct authority to search for evidence is inspector. They are not only search for evidence but also use discretion for selecting evidence into the case file, which is used to confirm the guilt or innocence of the accused defendant. Therefore, it can be said that the inspector is a quasi-judicial officer who be able to search for evidence used to confirm whether the defendant actually committed an offense as sued or not, they can also determine the severity of charge and punishment that the defendant will be received by using discretion for evidence selection into case record. If any evidence is not brought into the rhetoric, no one would ever know and those evidences will disappear forever.

This article discusses the problem of inspector's discretion in collecting and selecting evidence for the case together with studying the work process of inspector through interview. It will reflect the working conditions and various limitations of their work that affect performance or discretion in the selection of evidence to the case.

Keywords: Inspector, Justice, Police, Criminal prosecution, Evidence

1. บทนำ

“เกลียดตำรวจ” ของไทย ไม่ได้พิมพ์ผิดนะคะ “เกลียดตำรวจ” จริงๆ¹

คนที่มีอาชีพเป็นตำรวจ เขารู้สึกว่าบางหรือเปล่าคะที่มีประชาชนรุมกันสาปแช่ง
รังเกียจด่าชะดูไรค์คัคไคไปเลยในปัจจุบัน?²

โพลเผยคนไทยเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมแค่ 1.29 คะแนน จากเต็ม 5 ผลพวง
คดี “ผกก.โจ้”³

ข้อความที่กล่าวมาในข้างต้น เป็นการตั้งกระทุ้งระบายความไม่พึงพอใจที่มีต่อตำรวจใน
เว็บไซต์ออนไลน์แห่งหนึ่ง และผลโพลที่แสดงให้เห็นความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อกระบวนการ
ยุติธรรม จะเห็นได้ว่าปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมกำลังถูกตั้งคำถามถึงความน่าเชื่อถือและ
ความสามารถในการประสิทธิประสาทความยุติธรรมให้กับคนในสังคม หนึ่งในองค์กรที่ถูกตั้ง
คำถามมากที่สุดองค์กรหนึ่งก็คือองค์กรตำรวจ ซึ่งถือเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชน โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งพนักงานสอบสวนที่ถือเป็นหนึ่งในองค์กรที่ใกล้ชิดกับพยานหลักฐานมากที่สุด มีอำนาจใน
การใช้ดุลยพินิจในการ “คัดเลือก” พยานหลักฐานเข้าสู่สำนวน โดยพยานหลักฐานในสำนวนถือเป็น
หัวใจสำคัญที่ส่งผลต่อการ “ตั้งข้อหา” อันจะนำไปสู่การพิจารณาและกำหนดโทษของศาลได้
ซึ่งเมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าได้รวบรวมพยานหลักฐานจน “รับฟังได้ว่า” ผู้ต้องหาได้กระทำ
ความผิดตามข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนก็จะทำความเห็น “ควรสั่งฟ้อง” ผู้ต้องหาต่อพนักงาน
อัยการเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งฟ้องคดีต่อศาลต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่าพนักงานสอบสวน
เป็น “เจ้าพนักงานกึ่งตุลาการ” ที่สามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา รวมถึง
ความหนักเบาของข้อหา และโทษที่ผู้ต้องหาจะได้รับในชั้นต้น อันจะส่งผลถึงการอำนวยความ
ยุติธรรมให้กับประชาชนในท้ายที่สุด

¹ สมาชิกหมายเลข 1649206, “‘เกลียดตำรวจ’ ของไทย ไม่ได้พิมพ์ผิดนะคะ ‘เกลียดตำรวจ’ จริงๆ,” พันทิป, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566 <https://pantip.com/topic/32502416>.

² สมาชิกหมายเลข 1072124, “คนที่มีอาชีพเป็นตำรวจ เขารู้สึกว่าบางหรือเปล่าคะที่มีประชาชนรุมกันสาปแช่ง
รังเกียจด่าชะดูไรค์คัคไคไปเลยในปัจจุบัน?,” พันทิป, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566,
<https://pantip.com/topic/31296944>.

³ ข่าว 8, “โพลเผยคนไทยเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมแค่ 1.29 คะแนน จากเต็ม 5 ผลพวงคดี “ผกก.โจ้”,” ข่าว 8,
สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566, https://www.thaich8.com/news_detail/100683.

บทความชิ้นนี้พยายามทำความเข้าใจถึงรูปแบบและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการทำงานของพนักงานสอบสวน ผ่านการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวน เพื่อทำความเข้าใจถึงสภาพการทำงานที่แท้จริงรวมถึงอุปสรรคต่าง ๆ ที่พนักงานสอบสวนต้องเผชิญ อันจะนำไปสู่การศึกษาถึงที่มาของอุปสรรคในการอำนวยความสะดวกของพนักงานสอบสวน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน

ในการรวบรวมพยานหลักฐาน กฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการรวบรวมพยานหลักฐานไว้อย่างชัดเจน แต่กำหนดเพียงว่าให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด “เท่าที่สามารถทำได้” เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา⁴ ดังนั้น การรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ทักษะ และความเชี่ยวชาญของพนักงานสอบสวนของพนักงานสอบสวนแต่ละบุคคล จึงอาจกล่าวได้ว่าในการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการใช้ “ดุลยพินิจ” “คัดเลือก” พยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้นั่นเอง

การใช้ดุลยพินิจในการคัดเลือกพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนจึงส่งผลต่อการตั้งข้อหา การกำหนดโทษ และการสั่งฟ้องคดีของผู้ต้องหา และเมื่อการแพ้ชนะในคดีอาญานั้นอยู่ที่ “ข้อเท็จจริง”⁵ กล่าวคือ เมื่อข้อเท็จจริงครบถ้วนแล้ว การวินิจฉัยข้อกฎหมายก็มักจะไม่ผิดพลาด หรือไม่สามารทำให้เข้าใจเป็นอย่างอื่นได้ แต่หากข้อเท็จจริงมีความบกพร่องหรือไม่ชัดเจน ย่อมทำให้ข้อกฎหมายรวมถึงผลการแพ้ชนะของคดีเปลี่ยนไปได้อย่างแน่นอน ดังนั้น

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131

มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

⁵ มานะ เมาช่วย, “ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), 32.

การใช้ดุลยพินิจซึ่งถือเป็นเรื่องปัจเจก จึงเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับทัศนคติและประสบการณ์ของพนักงานสอบสวนแต่ละบุคคล

ในการทำความเข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนนั้น ผู้เขียนได้สัมภาษณ์พนักงานสอบสวน 3 คน⁶ โดยทั้ง 3 คนเป็นพนักงานสอบสวนที่ได้เข้ามาจากการเป็นนายตำรวจชั้นประทวน และสามารถสอบได้เป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรจึงได้มารับหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนมาจนถึงปัจจุบัน

2.1 ภูมิหลังและประวัติโดยทั่วไปของพนักงานสอบสวน

1) คุณอดิรุจ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน⁷

คุณอดิรุจรับราชการตำรวจมาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี โดยได้เข้ามาจากนายตำรวจชั้นประทวนที่แม้จะสำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตมา แต่ตลอดระยะเวลาการทำงานก่อนที่จะเป็นพนักงานสอบสวนก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ในหลากหลายส่วนงาน จนสุดท้ายเมื่อสามารถสอบเลื่อนระดับเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรได้ ก็ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันก็ประจำอยู่ในโรงพักประจำอำเภอแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่

2) คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน⁸

คุณมนตรีรับราชการตำรวจมาเป็นระยะเวลากว่า 12 ปีโดยเมื่อเรียนจบปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิตก็สามารถสอบเข้ารับราชการตำรวจได้ทันที เป็นนายตำรวจชั้นประทวนอยู่ 2 ปีก็สามารถสอบเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรและปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันก็ประจำอยู่ในโรงพักประจำอำเภอท่ากิโลแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่

⁶ เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์จะให้เปิดเผยชื่อ ยศ หรือตำแหน่งใดๆ ผู้เขียนจึงตั้งชื่อสมมติให้กับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน และเขียนข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาพอสังเขป

⁷ เก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์, พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 ตุลาคม 2565.

⁸ เก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์, พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

3) คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน⁹

คุณชนัญรับราชการตำรวจมากกว่า 40 ปี เริ่มต้นรับราชการจากการสอบเข้าเป็นนักเรียนนายสิบ ได้เข้ามาจนเป็นผู้ช่วยพนักงานสอบสวน และเมื่อได้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจึงได้มีโอกาสสอบเลื่อนระดับเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร และปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนจนกระทั่งเกษียณอายุราชการ

พนักงานสอบสวนทั้งสามคนต่างก็เริ่มต้นจากการเป็นนายตำรวจชั้นประทวน แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ทั้งคุณอติรุจและคุณมนตรีต่างก็จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีในวุฒินิติศาสตรบัณฑิต แม้จะเริ่มเข้ารับราชการในระดับชั้นประทวน แต่ก็ถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านกฎหมายเป็นอย่างดี ในขณะที่คุณชนัญเริ่มต้นชีวิตราชการจากการสอบเข้าเป็นนักเรียนโรงเรียนนายสิบ ได้เข้าจนได้เป็นผู้ช่วยพนักงานสอบสวนกว่า 15 ปี จึงได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับชั้นปริญญาตรีและจบวุฒินิติศาสตรบัณฑิตในวัย 50 ปี จึงได้เข้ารับการอบรมเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร และได้รับเลือกให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนตลอดมา ซึ่งประสบการณ์และความรู้ที่คุณชนัญได้สั่งสมมาตลอดระยะเวลาการทำงานอันยาวนาน ทำให้คุณชนัญมีความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาเชิงโครงสร้างและปัญหาในทางปฏิบัติในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเป็นอย่างดี

2.2 วิธีการรวบรวมพยานหลักฐานโดยทั่วไปของพนักงานสอบสวน

“ระบบสืบเนี่ย โหดสุดที่เคยเจอ ก็เคยไปฝึกงานกับเค้าเนาะ ก็แค่ใช้กระบองไม้ เอาผ้าพัน แล้วก็ตีไปบริเวณลำตัวที่มันไม่เกิดแผล เช่น ท้อง อะไรพวกนี้ แต่อันนี้มันก็สมัยก่อนนะ โซเซียลอะไรยังไม่มี มันก็พอทำได้”¹⁰

“เราก็ต้องดูด้วยว่าพยานหลักฐานมันชอบหรือไม่ชอบ เพราะถ้าเรายัดใส่มันว่าลูกน้องเราก็ตีตักกูอะ”¹¹

⁹ เก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์, พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุขธวานิชย์, 2 พฤศจิกายน 2565.

¹⁰ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุขธวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

¹¹ คุณอติรุจ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุขธวานิชย์,

ในการค้นหาหรือรวบรวมพยานหลักฐาน นอกจากพนักงานสอบสวนแล้วยังมีอีกหนึ่งหน่วยงานที่มีส่วนช่วยพนักงานสอบสวนในการค้นหาพยานหลักฐาน คือ เจ้าหน้าที่สืบสวน หรือ “สายสืบ” โดยสายสืบจะมีหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีมาให้พนักงานสอบสวน¹² และพนักงานสอบสวนก็จะทำการ “คัดเลือก” พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านั้นมาใส่ไว้ในสำนวน และเนื่องจากการสืบสวนนั้นกฎหมายมิได้บัญญัติถึงวิธีการสืบสวนเอาไว้อย่างชัดเจน การสืบสวนจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้สืบสวนจะต้องเรียนรู้และเลือกใช้วิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์เอง เพียงแต่ต้องระวังให้วิธีการสืบสวนเหล่านั้นยังอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย¹³ แต่อย่างไรก็ตามหากพยานหลักฐานชิ้นใดที่มี “ปัญหา” พนักงานสอบสวนก็สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้หลายวิธี เช่น กรณีที่พยานหลักฐานที่ได้มานั้นไม่เป็นไปตามหลักกฎหมาย พนักงานสอบสวนก็จะเลือกทำเป็นรายงานการสืบสวน แล้วให้เจ้าหน้าที่สืบสวนไปเบิกความต่อศาลถึงพยานหลักฐานดังกล่าว โดยให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ชี้แจงนำพยานหลักฐานเหล่านั้นเอง¹⁴ หรือใช้วิธี “เลือก” เฉพาะสิ่งที่ “ไม่เป็นปัญหา” ใส่เข้าไปในสำนวน กล่าวคือ แม้จะมีพยานหลักฐานไม่พียง หากแต่พยานหลักฐานเหล่านั้นก็ยังสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ผ่านการคัดเลือกของพนักงานสอบสวนนั่นเอง

สำหรับการรวบรวมข้อเท็จจริงทั่วไป พนักงานสอบสวนจะใช้ “องค์ประกอบความผิด” เป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกพยานหลักฐาน

“ในการสอบปากคำ เราต้องได้ความ 3 อย่าง คือ หนึ่ง ก่อนเกิดเหตุ คุณมีความสัมพันธ์อย่างไรกับเค้า เค้าเข้ามาในชีวิตของคุณได้อย่างไร สอง ขณะเกิดเหตุ เค้าทำอะไร เค้าเบียดบังเงินไป หรือเค้าแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรืออย่างไร สาม หลังเกิดเหตุ หลังจากนั้นเค้าทำอะไร เค้าเอาไปแล้วเค้าเอาไปทำอะไร คุณถึง

8 ตุลาคม 2565.

¹² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 1(10)

“การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

¹³ มานะ เมาะช่วย, “ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), 10.

¹⁴ คุณอดิรุต (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุเมธานิชย์, 8 ตุลาคม 2565.

รู้ว่าคุณถูกหลอก คุณถึงรู้ว่าคุณถูกเบียดบัง เราต้องได้ความในส่วนนี้ เพราะ
ทุกสิ่งทุกอย่างมันเป็นองค์ประกอบความผิด พุดง่ายๆ ว่าเราเปิดประมวล
กฎหมายเอาไว้เลยว่าในความผิดนี้องค์ประกอบมีอะไรบ้าง เราก็สอบตาม
องค์ประกอบนั้น”¹⁵

ในการตั้งข้อหาและการสั่งฟ้องคดีก็เช่นเดียวกันกับการรวบรวมพยานหลักฐาน กล่าวคือ
เป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนแต่ละบุคคลที่จะเห็นว่าต้องใช้ข้อเท็จจริงมากเพียงใด ที่จะ
เพียงพอต่อการสั่งฟ้องผู้ต้องหา

“คำว่า ‘เพียงพอ’ ใจ 25 เปอร์เซ็นต์ มันคือ ดุลยพินิจ แต่ดุลยพินิจมันก็
ควบไปกับประมวลกฎหมายองค์ประกอบความผิดอะ การชั่งน้ำหนัก
พยานหลักฐานพยานแวดล้อม พยานวัตถุ พยานผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงประสบการณ์
ของพนักงานสอบสวนด้วย”¹⁶

“เอาให้ ‘น่าเชื่อว่า’ ถ้าเป็นเปอร์เซ็นต์ ก็ประมาณ 75 เปอร์เซ็นต์ เพื่อให้ศาลเชื่อ
ตามที่เราทำมาว่า เออ มันมีน้ำหนักเพียงพอที่จะเชื่อได้ ตามที่เค้าต้องการ
ตามที่กฎหมายต้องการ”¹⁷

“คือถ้ามันมี ‘เชื่อได้ว่า’ อันนี้จะฟ้องหมดเลย ละก็เป็นเรื่องของอัยการละว่า
เค้าจะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง”¹⁸

นอกจากเรื่องทัศนคติและประสบการณ์ส่วนตัวของพนักงานสอบสวนแล้ว
กรอบระยะเวลาของกฎหมายที่ควบคุมการทำงานของพนักงานสอบสวนยังเป็นหนึ่งในเหตุผลที่
พนักงานสอบสวนนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการตั้งข้อหาด้วย กล่าวคือ ในการกระทำ
ความผิดหนึ่งหากมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องมากกว่า 1 ฉบับ พนักงานสอบสวนก็จะเลือกใช้กฎหมายที่
ทำให้ตนมีระยะเวลาในการทำงานมากกว่า

¹⁵ เพิ่งอ้าง

¹⁶ เพิ่งอ้าง

¹⁷ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุ่มธวานิชย์,
8 พฤศจิกายน 2565.

¹⁸ คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุ่มธวานิชย์, 2
พฤศจิกายน 2565.

“บางทีสำนวนออนไลน์พวกนี้มันจะมี พรบ.คอม พ่วงมาด้วย เป็นฉ้อโกง ซึ่งเราต้องส่งให้ศาลแขวง แต่พอเรามาดู สมมติว่ามันมาเหนือยทีหลัง เพราะแขวงมันได้ผิดฟ้อง 4 ผิด ผิดละ 6 วัน เราก็ส่งให้อัยการจังหวัดดีกว่า อย่างน้อยก็ได้ 5 ผาก เราก็เอา พรบ.คอมฯ เข้ามา เพื่อให้เราสามารถส่งศาลจังหวัดได้

พรบ.คอมฯ ก็มี 2 อันอีก พรบ.คอมฯ วรรคท้ายเป็นส่วนตัว โทษไม่ถึง 5 ปี¹⁹ แต่ถ้าเป็นวรรคแรก ความเสียหายต่อประชาชน อันนี้โทษ 5 ปี²⁰ อันนี้แหละมันจะได้ ตัวนี้ขึ้นมา อันนี้เป็นเทคนิคในการทำคดีออนไลน์ ไปขอลายมือจับ ถ้าไปขอแขวง เค้าก็ออกให้นะ แต่ว่าเราจะมาเหนือยทีหลัง มารับทีหลัง เราก็เลยจะเอา พรบ.คอมฯ วรรคแรก ความเสียหายต่อประชาชน ทั้งที่เราอ่านแล้วว่ามันฉ้อโกงกันทางไลน์ (line) เป็นเรื่องส่วนตัวเรากี่ตั้งมา”²¹

จะเห็นได้ว่าการคัดเลือกพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนเป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนอย่างแท้จริง ดังนั้น พนักงานสอบสวนย่อมสามารถ “เลือก” ได้ว่าจะนำพยานหลักฐานขึ้นไหน “ออก” หรือ “นำเข้า” สำนวนคดีก็ได้ และการ “เลือก” นี้เอง นี้จะนำไปสู่การกำหนดความหนักเบาของความผิดและโทษที่จะลงแก่ผู้ต้องหาได้ในท้ายที่สุด

2.3 กรอบระยะเวลาในการทำงาน

ในการทำงานของพนักงานสอบสวนจะมีกรอบระยะเวลาที่ใช้ในการควบคุมการทำงานของพนักงานสอบสวนไว้เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ซึ่งโดยหลัก

¹⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา 14 วรรคท้าย

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง (1) มิได้กระทำต่อประชาชน แต่เป็นการกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้กระทำ ผู้เผยแพร่ หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นความผิดอันยอมความได้

²⁰ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มาตรา 14 วรรคแรก

มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

²¹ คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุขธวานิชย์, 2 พฤศจิกายน 2565.

แล้วจะถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556

โดยในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักของประเทศในการดำเนินคดีอาญา ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ กล่าวคือ พนักงานสอบสวนจะไม่สามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้เกินไปกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และจะต้องส่งสำนวนพร้อมทั้งความเห็นไปให้กับพนักงานอัยการภายในกรอบระยะเวลาดังกล่าวด้วย เช่น ในคดีอาญาที่มีโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 6 เดือน แต่ไม่ถึง 10 ปี พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหา (ฝากขัง) ได้ไม่เกิน 4 ฝาก²² ส่วนคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหา (ฝากขัง) ได้ไม่เกิน 7 ฝาก²³ ส่วนคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ก็จะเป็นคำสั่งภายใน (ต่อไปจะเรียกว่า “คำสั่งภายในที่ 419”) ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งความคืบหน้าของคดีให้ผู้บังคับบัญชาในแต่ละระดับชั้นทราบเป็นระยะ²⁴ เนื่องจากคำสั่งภายในที่ 419 นี้เป็นคำสั่งที่กำหนดกรอบระยะเวลาในการทำสำนวนคดีทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การรับเรื่องร้องทุกข์ไปจนถึงการทำคดีเสร็จสิ้น โดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาในแต่ละระดับชั้นคอยควบคุมและเร่งรัดการทำงาน เช่น ทุก 15 วัน พนักงานสอบสวนต้องรายงานความคืบหน้าของสำนวนให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนทราบ, ทุก 30 วัน ต้องรายงานให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนทราบ และทุก 3 เดือน ต้องรายงานให้ผู้บังคับการทราบ²⁵ เป็นต้น

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคห้า

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายๆ ครั้งติดกันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคหก

ในกรณีความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายๆ ครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

²⁴ คำสั่งสำนักงานตำรวจที่ 419/2556 บทที่ 4 มาตราการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ข้อ 2.2

2.2 ให้ผู้บังคับบัญชาจัดการควบคุม ตรวจสอบ แนะนำให้การสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนโดยเรียบร้อยมีซักช้า กับให้มีอำนาจตรวจสอบสำนวนและสั่งให้ปฏิบัติ หากมีเหตุผลอันสมควร เพื่อความเรียบร้อยในการสอบสวนจะเข้าดำเนินการสอบสวนด้วยตนเองก็ได้

²⁵ คำสั่งสำนักงานตำรวจที่ 419/2556 บทที่ 4 มาตราการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ข้อ 2.3

“(นาย) ก็จะตรวจทุกระยะ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นกรอบ 3 เดือน 6 เดือน แต่เค้าจะรวมกันมาทีเดียว 6 เดือน ก็จะตรวจ 2 ครั้ง แต่ว่าเราก็จะมีตรวจภายในของเราอยู่แล้ว เบื้องต้นก็จะให้หัวหน้างานเซ็นต์ว่าเราได้ทำอะไรไปแล้วบ้าง ภายใน 15 วัน เป็นของรองผู้กำกับ อีกครั้ง 30 วัน ผู้กำกับตรวจครั้งที่ 1 ประมาณนี้...”²⁶

นอกจากกรอบระยะเวลาตามกฎหมายแล้ว ยังมีข้อตกลงภายในรวมถึงระเบียบปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนยังต้องปฏิบัติตาม กล่าวคือ มีข้อตกลงเป็นการภายในเรื่องการส่งสำนวนกับพนักงานอัยการ ทำให้พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเร็วกว่าที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาศัตินำกำหนดไว้

“คือ สมมติ 7 ผาก มันต้องส่งสำนวนก่อนผากที่ 7 คือ ต้องให้อัยการทำสำนวนก่อน 1 ผาก อันนี้เป็นภายในเค้าตกลงกันเอง พูดง่ายๆ เราจะมีเวลาทำงานแค่ 6 ผาก”²⁷

นอกจากกรอบระยะเวลาตามกฎหมายแล้วยังมีธรรมเนียมปฏิบัติในการส่งสำนวนให้กับพนักงานอัยการที่พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามอีกด้วย

“ผากนี้ยังไม่พอนะ ต้องมีวันด้วย วันที่เค้าจะรับ วันที่เค้าไม่รับก็มี อย่าง ป ล า ย เดือนนี้เค้าไม่รับนะ ผากขงนี้เหลือ 3 วันก็ไม่ได้นะ ต้อง 4 วันขึ้นไป ถ้ามันเกิน ก็

2.3 ผู้มีหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวน

2.3.1 หัวหน้าสอบสวน มีหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำและสั่งการให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในสำนวนการสอบสวนและสมุดบันทึกคดีของพนักงานสอบสวน ทุกระยะๆ ละไม่เกิน 15 วัน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

2.3.2 หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน มีหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำ และสั่งการให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในการสอบสวนทุกคดีของพนักงานสอบสวน ทุกระยะๆ ละไม่เกิน 30 วัน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

2.3.3 ผู้บังคับการ หรือรองผู้บังคับการ หรือพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ควบคุมการสอบสวน มีหน้าที่ตรวจสอบ แนะนำ และสั่งการให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ในสำนวนการสอบสวนทุกคดีของพนักงานสอบสวน ทุกระยะๆ ละไม่เกิน 3 เดือน จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น

²⁶ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

²⁷ คุณอดิรุต (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 ตุลาคม 2565.

ต้องให้ไปฝากอีกครั้งนึง แล้วค่อยไปส่ง อย่างฝาก 7 เนี่ย ครั้งที่ 5 เหลือ 3 วัน เค้าก็ไม่รับละ เค้าให้ฝากอีกครั้งนึง แล้วค่อยไปส่ง.. ไม่รู้มันเป็นไงเหมือนกัน แต่มันเป็นอย่างนี้มาตลอด”²⁸

จะเห็นได้ว่ามีกรอบระยะเวลามากมายที่กำหนดระยะเวลาในการทำงานของพนักงานสอบสวนอยู่ ซึ่งแน่นอนว่ากรอบระยะเวลาเหล่านี้ย่อมส่งผลถึงวิธีการในการค้นหาหรือรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน รวมถึงคุณภาพของพยานหลักฐานด้วย นอกจากนี้ในปัจจุบันมีคดีที่พนักงานสอบสวนมักไม่สามารถทำให้แล้วเสร็จได้ตามกรอบระยะเวลา คือ คดีฉ้อโกงออนไลน์ เนื่องจากเป็นคดีที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนมากกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

“บางอันมันเลยอยู่แล้ว อย่างพวกคดีฉ้อโกงออนไลน์เนี่ยมันเลยอยู่แล้ว บางคดีธนาคารข้า (เสียงสูงและลากยาว) ยังมันก็ไม่เสร็จตาม 419 ทropic เพราะมันจับไม่ได้เลยคดีแบบนี้ละ 419 มันออกมาก่อน แต่คดีแบบนี้มันมาทีหลัง ออนไลน์เนี่ยมันไม่สามารถบังคับกับ 419 ได้เลย คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเนี่ย มันหลายหน่วยงานอย่างเราตรวจสอบ facebook, line เราต้องส่งตรวจสอบที่กองบัญชาการใหญ่ แค่นี้ก็เป็น 2 เดือนแล้ว”²⁹

โดยในคดีที่มีความจำเป็นต้องใช้เวลารวบรวมพยานหลักฐานนานเนื่องจากการติดต่อหลายหน่วยงานดัง เช่น คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พนักงานสอบสวนจะแก้ปัญหาโดยการเสนอเรื่องขอขยายระยะเวลาต่อผู้กำกับ ซึ่งโดยส่วนมากก็จะได้รับการผ่อนปรนให้เพราะความจำเป็นและข้อจำกัดของการทำงาน แต่หากเป็นคดีอื่นนอกจากคดีประเภทนี้พนักงานสอบสวนก็ยังคงต้องทำสำนวนคดีให้แล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลา โดยหากมีระยะเวลาที่กระชั้นจริงๆ พนักงานสอบสวนก็เลือกที่จะ “ตัด” พยานหลักฐานในส่วนที่ไม่สามารถหาได้ทัน และ “ใส่” เฉพาะส่วนที่มี เพื่อให้สามารถส่งสำนวนได้ทันตามกำหนดระยะเวลา³⁰

²⁸ คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสราฯ สุมะวานิชย์, 2 พฤศจิกายน 2565.

²⁹ เพิ่งอ้าง

³⁰ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสราฯ สุมะวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

2.4 ปริมาณงานที่ไม่สัมพันธ์กับปริมาณคน และไม่สัมพันธ์กับค่าตอบแทน

พนักงานสอบสวนถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อปริมาณงาน โดยพนักงานสอบสวนหนึ่งคนอาจต้องรับผิดชอบทำสำนวนปีละกว่าพันคดี

“งานมันเยอะ โรงพักหนึ่งมี 3 คน อย่างโรงพักที่พ้อยู่ตอนนี้ ปีนึงต่อคนที่ทำก็ประมาณร้อยคดี พี่เคยรับคดีมากที่สุด ตอนนั้นอยู่ที่... มีพนักงานสอบสวนอยู่ 5 คน พี่รับไปประมาณพันกว่าคดีต่อปี ก็โหดมากๆ”³¹

“ในผิดเดียว ตั้งแต่ 2 ทุ่ม ถึง 8 โมงเช้า ทั้งที่สายตรวจรับมา จราจรอีกก็ประมาณ 9-10 เรื่อง”³²

ปริมาณงานที่ไม่สัมพันธ์กับปริมาณคน รวมถึงการทำงานภายใต้กรอบระยะเวลาที่จำกัด ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพและความสมบูรณ์ของพยานหลักฐานที่จะไปปรากฏในสำนวนด้วย ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับค่าตอบแทนที่พนักงานสอบสวนได้รับ ก็จะทำให้เห็นว่าไม่สัมพันธ์กัน

“เงินค่าสำนวน เน้น เน้น มันถึงจะออกอะ เพราะมันก็แล้วแต่งบประมาณอีก ที ไม่ใช่ว่าเบิกแล้วได้เลย มันไม่ใช่ มันต้องรอ รองงบประมาณเค้าจะแจ้งมา แล้ว เค้าก็จะจัดสรรให้แต่ละโรงพักอีกทีนะ ไม่ใช่ว่าเบิกไหร่ก็ได้เนะ เค้าก็จะบอกว่าโรงพักนั้นได้เท่านั้นๆ ก็เบิกไป..คือมันก็ได้ครบ แต่จะได้เป็นท่อนๆ ไม่ใช่ว่ามีเท่าไร ส่งไปแล้วเบิกได้หมด”³³

ค่าตอบแทนที่พนักงานสอบสวนจะได้รับ นอกจากเงินเดือนประมาณเดือนละสองหมื่นกว่าบาท ซึ่งจะแตกต่างกันตามชั้นของพนักงานสอบสวนแต่ละคนแล้ว พนักงานสอบสวนจะได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือ “เงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสอบสวน

“ก็ถ้ามันไม่ไหวจริง ก็ต้องเอาตามที่เราหาได้แหละ เราไม่สามารถไปยืดระยะเวลาให้มันไปหาต่อได้ เพราะว่ากรอบระยะเวลามันฟิกแค่นี้ คือบางทีมันไม่ถึง 75 เราก็ขอให้มันเกิน 50 ก็ยังดี”

³¹ เพิ่งอ้าง

³² คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุขธวานิชย์, 2 พฤศจิกายน 2565.

³³ เพิ่งอ้าง

(ต.ด.ส.)”³⁴ โดยพนักงานสอบสวนจะได้รับแตกต่างกันไปตามตำแหน่งของตน³⁵ และเงินค่าสำนวนหรือเงินค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา³⁶ ซึ่งจะจ่ายให้กับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีอาญาซึ่งสอบสวนคดีอาญาในความผิดที่กล่าวหา³⁷ โดยเงินค่าสำนวนนี้จะจ่ายให้เฉพาะในกรณีที่มีการสอบสวนแล้วเสร็จ โดยจะต้องมีตัวผู้ต้องหาและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้วเท่านั้น³⁸ ซึ่งเงินค่าสำนวนนี้จะมีอัตราที่แตกต่างกัน³⁹ เช่น หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี พนักงานสอบสวนจะได้รับเงินค่าสำนวนไม่เกินคดีละ 500 บาท หรือหากเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 3 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 10 ปี พนักงานสอบสวนจะได้รับเงินค่าสำนวนไม่เกินคดีละ 1,000 บาท และหากเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 10 ปีขึ้นไป พนักงานสอบสวนจะได้รับเงินค่าสำนวนไม่เกินคดีละ 1,500 บาท เป็นต้น

³⁴ ระเบียบ ก.ตร.ว่าด้วยเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสอบสวน พ.ศ.2559 ข้อ 4

“ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสอบสวน” หมายความว่า ข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งรองสารวัตร สารวัตร และรองผู้กำกับหรือเทียบเท่าตำแหน่งดังกล่าว ที่มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนและอยู่ในสายงานสอบสวน

³⁵ ระเบียบ ก.ตร.ว่าด้วยเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสอบสวน พ.ศ.2559 ข้อ 6 วรรคแรก
ข้อ 6 ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสอบสวน ให้ได้รับ ต.ด.ส. ในอัตรา ดังนี้

- (1) รองสารวัตรหรือเทียบเท่า เดือนละ 12,000 บาท
- (2) สารวัตรหรือเทียบเท่า เดือนละ 14,400 บาท
- (3) รองผู้กำกับหรือเทียบเท่า เดือนละ 17,300 บาท

³⁶ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.2534 ข้อ 3

“เงินค่าตอบแทน” หมายความว่า เงินค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา

³⁷ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.2534 ข้อ 3

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งสอบสวนคดีอาญาในความผิดที่กล่าวหา

³⁸ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.2534 ข้อ 10

ข้อ 10 การจ่ายเงินค่าตอบแทนตามระเบียบนี้ ให้จ่ายได้เมื่อการสอบสวนคดีอาญาเสร็จ และพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนแล้ว

³⁹ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.2534 ข้อ 6

ข้อ 6 การจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ทำการสอบสวนแล้วเสร็จ โดยมีตัวผู้ต้องหาและส่งสำนวนพนักงานอัยการแล้ว ให้ได้รับเงินค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา ดังนี้

- 6.1 คดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี ไม่เกินคดีละ 500 บาท
- 6.2 คดีอาญาซึ่งอัตราโทษจำคุกเกินกว่าสามปีขึ้นไป แต่ไม่เกินสิบปี ไม่เกินคดีละ 1,000 บาท
- 6.3 คดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าสิบปีขึ้นไป ไม่เกินคดีละ 1,500 บาท

ในขณะที่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่าในการทำงาน พนักงานสอบสวนกลับมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ “ต้องจ่าย” เพื่อให้งานที่รับผิดชอบอยู่สำเร็จไปได้ด้วยดี โดยสิ่งที่พนักงานสอบสวนจะต้องมีเป็นของตัวเอง เริ่มตั้งแต่อุปกรณ์สำนักงานทั่วไป อย่างคอมพิวเตอร์ กระดาษ เครื่องปริ้น และในบางคนอาจรวมไปถึงเครื่องถ่ายเอกสารด้วย⁴⁰

“คอมพิวเตอร์ก็ส่วนตัว ไม่มีให้ กระดาษก็ส่วนตัว เพราะว่าที่โรงพักมันเบิกได้แค่พินกว่าบาท ไม่ใช่แค่งานเราละ งานอื่นที่เป็นธุรการ งานป้องกันปราบปรามงานสืบสวน เค้าก็มีเอกสารของเค้าเหมือนกัน เบิกได้พินกว่าบาททั้งโรงพัก ปีนึงเค้าให้มาแค่นี้”⁴¹

“มันก็ต้องจิ้นแหละ ไม่งั้นงานมันก็ไม่เดิน ต้องออกเอง หลวงก็ออกให้ แต่มันก็ไม่พอ อย่างพนักงานสอบสวน 3 คน ให้กระดาษมาริมเดียว มันจะไปพอได้ยังไง”⁴²

แต่ค่าใช้จ่ายที่ดูจะเป็นรายจ่ายที่พนักงานสอบสวนจะต้องจ่ายไปมากที่สุด ก็คือค่าน้ำมันรถ เนื่องจากระเบียบในการใช้รถราชการนั้น พนักงานสอบสวนจะสามารถนำรถของทางราชการออกมาใช้ได้ต่อเมื่อเป็นวันที่อยู่เวรเท่านั้น หากเป็นวันอื่นก็จะไม่สามารถนำรถออกมาใช้ รวมถึงไม่สามารถเบิกค่าน้ำมันได้ เนื่องจากถือว่าไม่ได้อยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่⁴³

“เค้าไม่ให้เอาไป เพราะว่าเราไม่ได้อยู่ในหน้าที่ละ คือ เวลาเราอยู่ในเวรอย่างพี่เข้าเวร ในช่วงนั้นเราจะเอารถออกมาไม่ได้ เพราะว่าชาวบ้านมาแจ้งความไม่เจออีก คือ เค้าจะให้หลังจากออกเวรนี้แหละ ถึงจะไปส่ง (สำนวน) เพราะว่าเราไม่มีหน้าที่รับผิดชอบในโรงพักแล้ว แล้วรถหลวงเค้าก็ไม่ให้เอาไป ก็ต้องใช้ส่วนตัว

⁴⁰ คุณอดิรุต (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 ตุลาคม 2565.

⁴¹ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

⁴² คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 2 พฤศจิกายน 2565.

⁴³ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

เค้าบอกว่าเงินค่าตำแหน่งหมื่นสองเนี่ยเป็นเงินที่เราจะต้องนำมาใช้จ่ายตรงนี้ เค้าเห็นว่าเราได้ค่าตอบแทนเยอะกว่าสายอื่น”⁴⁴

แต่นอกจากค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการทำสำนวนคดีซึ่งถือเป็นงานปกติของพนักงานสอบสวนแล้วนั้น ในบางกรณียังมีค่าใช้จ่ายที่พนักงานสอบสวนจะต้องจ่ายเพื่อให้พยานหลักฐานในสำนวนคดีเป็นไปตามกระบวนการของกฎหมายหมายด้วย หรือคดีประเภทที่ “ต้องทำ” ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการนำพยานเด็กมาสอบปากคำกับสหวิชาชีพ หรือค่าเดินทางของทนายความที่จะต้องมาอยู่ร่วมด้วยในระหว่างการปากคำของพนักงานสอบสวน ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในส่วนนี้มักจะเป็นค่าใช้จ่ายที่พนักงานสอบสวนในโรงพักที่อยู่ห่างไกลจะต้องเผชิญ

“ที่น้ำกลั้วที่สุดเลย คือ พวกเป็นเด็ก เจอล่าสุดเป็นเด็กบนดอยถูกทำร้าย ร่างกายแต่ด้วยประเด็นมันต้องไปสอบต่อหน้าสหวิชาชีพ เอาจริงไม่ได้ มันไกล ทางก็ลำบาก ต้องรอให้ฝนหยุดตก รถไฟวิ่งยังไม่ได้อีก ที่ต้องจ้างมอไซด์คันละพันเพื่อให้เค้ามาส่ง ส่ง เสร็จปั๊บ ก็ต้องเอารถเราไปเชียงใหม่ พอจะกลับก็ต้องเอาเงินให้เค้าอีก คดีนี้พี่เสียตังค์ตัวเองไป 8 พัน เพื่อให้คดีจบ แล้วพี่ได้ค่าตอบแทน ค่าสำนวนคดีนี้ประมาณพันนึง”⁴⁵

ซึ่ง “ความไม่สะดวก” ต่างๆ ในดำเนินคดีที่พนักงานสอบสวนต้องเผชิญ กลายเป็นสิ่งที่ทำให้หลักในการประกันสิทธิต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ กลายเป็นเพียง “สิ่งที่ต้องทำ” เพื่อให้ครบกระบวนการทางกฎหมายเท่านั้น

“ก็ต้องเป็นเราที่ออกค่าใช้จ่าย แต่ถ้าเป็นพนักงานสอบสวนที่อยู่ในเมือง เค้ามีทนายประจำโรงพักอยู่แล้ว ไม่มีปัญหา แต่ของเราไม่มี ก็ต้องแก้ปัญหาอย่างงี้ ก็สมมติเวลาจับกุมตัวมา เราก็สอบเบื้องต้นก่อน แล้วทีนี้ก็มาสอบร่วมต่อหน้าทนายก่อนจะฝากขังอีกที ก็ต้องทำให้ครบกระบวนการ ... ที่เค้าบอกว่ามีข้อยกเว้นตามกฎหมายให้แจ้งเหตุขัดข้องไปว่าทนายไม่มา ทางอัยการก็ไม่รับอีก เพราะว่าไม่ครบตามองค์ประกอบของกฎหมาย ก็จะมีปัญหาในเรื่องอำนาจฟ้อง

⁴⁴ เพิ่งอ้าง

⁴⁵ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรา สุ่มวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

ของเค้าอีก เนี่ยประเด็นมันเป็นอย่างเงี้ยแหละ คือ ทำยังไงก็ได้ ให้ครบตามที่ปอวิ
เค้าเขียนมา”⁴⁶

นอกจากค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ยังมี “คดีทำเปล่า” ที่พนักงานสอบสวน
ต้องทำสำนวนคดีไปโดยไม่ได้รับเงินค่าสำนวนหรือได้รับเพียงครั้งเดียว ซึ่งก็คือ คดีที่จัดการ
สอบสวน⁴⁷ ต่างๆ หรือคดีที่ “ไม่มีตัว” ผู้กระทำความผิดนั่นเอง กล่าวคือ หากเป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความ
ผิด แต่ยังเรียกหรือจับตัวผู้กระทำความผิดไม่ได้ และส่งสำนวนให้กับพนักงานอัยการแล้ว
พนักงานสอบสวนจะได้รับเงินค่าสำนวนเพียงครั้งหนึ่งของอัตราที่กำหนดไว้ข้างต้น⁴⁸ และหากเป็น
คดีที่ฟ้องด้วยวาจา คดีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ คดีความผิดอันยอมความได้
เมื่อผู้เสียหายได้ถอนคำร้องทุกข์ คดีความผิดลหุโทษ และคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว พนักงาน
สอบสวนจะไม่ได้รับเงินค่าสำนวนเลย⁴⁹

จากหลักเกณฑ์การจ่ายเงินค่าสำนวนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีหลายคดีที่พนักงานสอบสวน
ทำไปแล้วจะไม่ได้รับค่าตอบแทน ไม่ว่าจะเป็นคดีความผิดลหุโทษ คดีความผิดต่อส่วนตัว
หรือแม้จะเป็นคดีที่มีโทษสูง แต่หากเป็นคดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนก็จะไม่ได้
รับเงินค่าสำนวน หมายความว่า หากพนักงานสอบสวนรับคดีเหล่านี้มาทำ พนักงานสอบสวน

⁴⁶ เพิ่งอ้าง

⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 (1)

มาตรา 140 เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่ง
อย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ให้พนักงานสอบสวนด
การสอบสวน และบันทึกเหตุทั้งนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

⁴⁸ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.2534 ข้อ 8

ข้อ 8 คดีอาญาใดที่เจ้าหน้าที่สอบสวนแล้วเสร็จ และรู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่ยังเรียกหรือจับตัวผู้กระทำความผิด
ไม่ได้ และส่งสำนวนพนักงานอัยการแล้ว ให้ได้รับเงินค่าตอบแทนตามที่กำหนดไว้ในข้อ 6 เพียงกึ่งหนึ่ง

⁴⁹ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.2534 ข้อ 7

ข้อ 7 การสอบสวนคดีอาญาดังต่อไปนี้ ห้ามมิให้จ่ายเงินค่าตอบแทน

7.1 คดีที่ฟ้องด้วยวาจา

7.2 คดีที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับ

7.3 คดีความผิดอันยอมความได้ เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์โดยถูกต้องตามกฎหมาย

7.4 คดีความผิดลหุโทษ

7.5 คดีความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว

จะต้องเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการทำงานคดีเหล่านี้ไป โดยที่ไม่ได้อะไรตอบแทน ซึ่งเมื่อคำนึงถึงจำนวนคดีที่พนักงานสอบสวนจะต้องทำแล้ว จึงไม่น่าแปลกใจที่พนักงานสอบสวนจำนวนมากเลือกที่จะ “เป่าคดี”

“มันจะเบิกอะไรไม่ได้ซักอย่างเลยนะ... ถ้าเป็นสำนวนที่เรารับแล้วมันไม่รู้ตัว มันก็ต้องทำทั้งหมดนะ แต่มันเบิกไม่ได้ สำนวนสั่งฟ้องสั่งไม่ฟ้องนี่ยังได้อยู่นะ แต่ถ้างดเนี่ย ไม่ได้ พนักงานสอบสวนถึงไม่ค่อยรับคดีไง..เสี่ยงกระดากไปว่าตายเวลาทำอีก”⁵⁰

จะเห็นได้ว่าในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนล้วนแล้วแต่มีค่าใช้จ่ายที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเพื่อให้คดีสามารถดำเนินไปได้จนสำเร็จลุล่วง ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าการที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินคดีนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพหรือความครบถ้วนสมบูรณ์ของพยานหลักฐานในคดีมากน้อยแตกต่างกันไป

2.5 ความก้าวหน้าในการทำงานกับอำนาจบังคับบัญชา

“มึงจะทำสำนวนเก่งไม่เก่ง มันไม่มีผลกับความก้าวหน้าของมึงหรอก เว้นแต่ มึงจะทำสำนวนที่เป็นของนายอะ ที่นายชอบมากอะ”⁵¹

“ก็ต้องเข้าหานายอะ ละก็อาจจะมีปัจจัยนิดนึง หลักแสน...”⁵²

ในการเลื่อนตำแหน่งของพนักงานสอบสวนนั้น ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 แต่เดิมการเลื่อนตำแหน่งของพนักงานสอบสวนเป็นไปแบบ “เลื่อนไหล”⁵³ กล่าวคือ เป็นระบบที่เมื่อมีจำนวนคดี และมีอายุราชการครบตามที่กฎหมายกำหนด⁵⁴ พนักงาน

⁵⁰ คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 2 พฤศจิกายน 2565.

⁵¹ คุณอดิรุต (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 ตุลาคม 2565.

⁵² คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

⁵³ เพิ่งอ้าง

⁵⁴ คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,

สอบสวนคนนั้นก็จะได้เลื่อนตำแหน่งไปโดยอัตโนมัติ เช่น เมื่อพนักงานสอบสวนได้ดำรงตำแหน่งและได้รับเงินเดือนตามที่คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) กำหนด และได้ผ่านการประเมินตามกฎหมาย ก.ตร. แล้ว พนักงานสอบสวนผู้นั้นก็จะได้เลื่อนเป็นพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการหรือสารวัตรทันที⁵⁵ หรือเมื่อพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี และได้ผ่านการประเมินตามกฎหมายของ ก.ตร.แล้ว พนักงานสอบสวนผู้นั้นก็จะได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษหรือได้รับเลื่อนตำแหน่งเป็นระดับรองผู้กำกับตนเอง⁵⁶ ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนที่ใช้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งนี้ได้ถูกกำหนดไว้ใน กฎ ก.ตร. โดยจะนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแต่งตั้งและเลื่อนเงินเดือน⁵⁷ ซึ่งการประเมินจะพิจารณาจากผลงานและคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติราชการ เช่น การประเมินผลงานจะพิจารณาจาก ปริมาณงาน คุณภาพของผลงาน ความทันเวลา ผลลัพธ์ หรือประโยชน์ในการนำไปใช้และประสิทธิผลของงาน ส่วนการประเมินคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติราชการ เช่น ความสามารถและความอดสาหะในการปฏิบัติราชการ การรักษาวินัย การปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นข้าราชการตำรวจ ความคิดริเริ่ม

2 พฤศจิกายน 2565.

⁵⁵ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 47(1)

(1) พนักงานสอบสวน เมื่อได้ดำรงตำแหน่งและได้รับเงินเดือนตามที่ ก.ตร.กำหนด อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้วให้ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ

⁵⁶ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 47(2)

(2) พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปี และได้รับเงินเดือนถึงขั้นต่ำของระดับ ส.3 อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการพิเศษ

⁵⁷ กฎ ก.ตร.ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2547 ข้อ 3

ข้อ 3 การประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติราชการ และนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแต่งตั้งและเลื่อนเงินเดือน

การสร้างสรรค์ และงานเชิงรุก เป็นต้น⁵⁸ จะมีการประเมินปีละ 2 ครั้งตามรอบปีงบประมาณ⁵⁹ โดยการประเมินผลการปฏิบัติราชการจะคิดสัดส่วนจากผลคะแนนการประเมินไม่น้อยกว่าร้อยละ 70⁶⁰

⁵⁸ กฎ ก.ตร.ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ พ.ศ.

2547 ข้อ 4

ข้อ 4 การประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ ให้ประเมินจากผลงานและคุณลักษณะผู้ปฏิบัติราชการ ดังนี้

- (1) การประเมินผลงาน ให้พิจารณาจากองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้
 - (ก) ปริมาณงาน
 - (ข) คุณภาพของผลงาน
 - (ค) ความทันเวลา
 - (ง) ผลลัพธ์ ประโยชน์ในการนำไปใช้และประสิทธิภาพของงาน
 - (จ) การประหยัดทรัพยากรหรือความคุ้มค่าของผลงาน
- (2) การประเมินคุณลักษณะผู้ปฏิบัติราชการ ให้พิจารณาจากองค์ประกอบดังต่อไปนี้
 - (ก) ความสามารถและความอุตสาหะในการปฏิบัติราชการ
 - (ข) การรักษาวินัย
 - (ค) การปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นข้าราชการตำรวจ
 - (ง) ความคิดริเริ่ม การสร้างสรรค์ และงานเชิงรุก

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาจกำหนดให้มืองค์ประกอบการประเมินอื่นๆ เพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมของลักษณะภารกิจและสภาพการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจในตำแหน่งต่างๆ โดยให้กำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมิน รวมทั้งแบบประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม

⁵⁹ กฎ ก.ตร.ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ พ.ศ.

2547 ข้อ 6

- ข้อ 6 ให้ประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจปีละ 2 ครั้ง ตามรอบปีงบประมาณ คือ
- ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม ถึง 31 มีนาคม ของปีถัดไป
 - ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึง 30 กันยายน ของปีเดียวกัน

⁶⁰ กฎ ก.ตร.ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ พ.ศ.

2547 ข้อ 7

ข้อ 7 การประเมินผลการปฏิบัติราชการ ให้มีสัดส่วนคะแนนการประเมินจากผลงานไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และแบ่งกลุ่มผลการประเมินไม่น้อยกว่า 3 กลุ่ม เช่น กลุ่มสูงกว่ามาตรฐานกลาง กลุ่มอยู่ในมาตรฐานกลาง และกลุ่มต่ำกว่ามาตรฐานกลาง เป็นต้น โดยให้ผู้บังคับบัญชาจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ที่มีผลการประเมินไว้ให้ชัดเจนทุกครั้งที่มีการประเมิน

“แต่ก่อนนี้เราไม่ต้องวิ่ง เราประเมินเอา นั่งทำงานไปนั่นแหละ เอาสำนวนไป
เค้าก็จะคัดเอาสำนวนที่เจ๋งๆ ไป คดีฆ่า คดียากๆ ชับซ้อน เอาไปประเมิน แล้ว
คณะกรรมการเค้าก็จะพิจารณา แต่ตอนนี้เค้ายุบระบบนี้ไปแล้ว..

“...รุ่นใหม่นี้ไม่ต้องวิ่ง แล้วก็เปลี่ยนสายงานได้ สมมติว่าเส้นเราดี เราไม่เอา
ละสายสอบสวน เราไปเป็นสารวัตรจราจร เรายังเป็นได้หมด..”⁶¹

“อย่างถ้าเป็นพนักงานสอบสวนเหมือนกัน ครองยศตั้งแต่ร้อยตรีถึงร้อยเอก
ครบ 7 ปี เค้าก็จะเลื่อนไหลไปเลย แต่ว่าปี 57 ที่เค้าแก้กฎหมายในการเลื่อนระดับ
คือในส่วนพนักงานสอบสวนจะไม่มีการเลื่อนไหลละ แต่จะมาเอาความอาวุโส
ความเหมาะสม รวมกับสายงานอื่นหมดเลย ไม่ว่าจะเป็นสายป้องกันปราบปราม
สายสืบสวน สายอำนวยการ จากที่แต่เดิมจะเลื่อนไหลแค่พนักงานสอบสวน
เพราะเหมือนเป็นการประกันอะ เพราะอย่างที่รู้กันว่างานมันโหดเยอะ”⁶²

จากการศึกษาพบว่าก่อนที่จะมีการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)
การเลื่อนตำแหน่งของพนักงานสอบสวนจะเป็น “ระบบเลื่อนไหล” โดยใช้วิธีการประเมินจาก
“ผลงาน” ตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้น แต่พอหลังจากการรัฐประหาร คณะรัฐประหารได้มีการออก
คำสั่งหลายคำสั่งเพื่อแก้ไขกฎหมายของประเทศ หนึ่งในนั้นคือการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ
การเลื่อนตำแหน่งของพนักงานสอบสวน โดยกฎหมายใหม่ที่ได้รับการแก้ไขนี้ได้กำหนดให้การ
แต่งตั้งตำแหน่งต่างๆ ของข้าราชการตำรวจมาจากการพิจารณาของผู้บังคับบัญชา โดยที่แม้จะมี
การกำหนดให้มีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการกลั่นกรองการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ”
ขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจในตำแหน่งต่าง ๆ ก่อนที่จะเสนอต่อ
ผู้บังคับบัญชาก็ตาม แต่กฎหมายใหม่ที่ถูกแก้ไขนี้ยังได้กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมว่า ให้ผู้สั่งแต่งตั้งมี
อำนาจในการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจได้หากผู้สั่งแต่งตั้งเห็น

⁶¹ คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,
2 พฤศจิกายน 2565.

⁶² คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,
8 พฤศจิกายน 2565.

ว่ารายชื่อที่ส่งมานั้นไม่เหมาะสมหรือมีข้าราชการตำรวจคนอื่นซึ่งเห็นสมควรดำรงตำแหน่งแทนได้⁶³

เมื่อระบบการ “ประเมินผลงาน” ถูกเปลี่ยนไปเป็น “ระบบคัดเลือก” ย่อมทำให้ทัศนคติในการทำงานของพนักงานสอบสวนเปลี่ยนแปลงไป

“การทำงานของพวกเราเนี่ย มันไม่มีทางเลือกตำแหน่งได้เลย การเลื่อนตำแหน่งเนี่ยต้องรออาวุโส คือ ต้องรอให้เค้าเกษียณ เราถึงจะขึ้นได้ แต่ถ้าเป็นนายร้อยอะ 7 ปี เค้าก็ขึ้นพันตรี พันโท กันแล้ว แต่ของเรา ถ้าเราไม่วิ่งนะ เต้นนะ ถ้าเราทำงานอยู่ที่เดิมนะ ไม่มีทาง .. เมื่อก่อนเคยมีการสอบประเมิน แต่ตอนนี้อะ เปลี่ยนเป็นอาวุโส 33% คือใน 100 คน ที่คุณจะเลื่อนขั้นเนี่ย มีแค่ 33 คน ที่อิงตามอาวุโส ส่วนอีก 67 คน ขึ้นด้วยความสามารถ แต่ความสามารถมันไม่มีในโลก ใครเป็นคนเห็นความสามารถ..การเลื่อนตำแหน่งอะ สำคัญ คือ เราไม่ได้แสวงหาว่าเราต้องเป็น ผบ.ตร. คือ ทำดีให้ตายก็ไม่ก้าวหน้า มันคือความท้อแท้ของหน่วยงานเลย”⁶⁴

“นักเรียนนายร้อยอะจบมา 22 เป็นนายตำรวจทุกคน ไม่ได้เกิดจากเจนเนอรัล เบ้ (general เบ้) การบริหารจัดการก็จะเลือกช่องทางที่สบายที่สุด ไรที่สุด เพราะไม่ได้มองว่ากระบวนการยุติธรรมเป็นยังไง เนี่ย เค้าไม่ได้สน เค้าสนเพียงแค่ว่าเค้าจะได้เข้าไปได้อย่างไร”⁶⁵

นอกจากทัศนคติที่มีต่อการทำงานแล้ว “ระบบคัดเลือก” ยังทำให้รูปแบบการปฏิบัติหน้าที่รวมถึงการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยการปฏิบัติงาน

⁶³ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 54 วรรคท้าย

กรณีและผู้สั่งแต่งตั้งเห็นว่ารายชื่อข้าราชการตำรวจตามวรรคหนึ่ง ผู้ใดมีความไม่เหมาะสมหรือมีข้าราชการตำรวจซึ่งเห็นสมควรดำรงตำแหน่งต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่การบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เดประสิทธิภาพ ให้ผู้สั่งแต่งตั้งมีอำนาจแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ แล้วดำเนินการแต่งตั้ง หรือสั่งให้พิจารณาทบทวนการเสนอแต่งตั้งได้ตามควรแก่กรณี

⁶⁴ คุณอดิรุฒ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุขธวานิชย์, 8 ตุลาคม 2565.

⁶⁵ เพิ่งอ้าง

จะเป็นไปในรูปแบบ “นายสั่ง” กล่าวคือ อำนาจบังคับบัญชาสามารถกำหนดทิศทางของ
สำนวนคดีได้

“ ‘ทุกอย่าง’ ของคดี จะต้องผ่านผู้กำกับ ก็คือ เค้าจะเป็นพนักงานสอบสวน
ผู้รับผิดชอบ ”⁶⁶

“มันจะไปหักเค้าไม่ได้ ถ้าเราบอกล้างฟ้อง เค้าบอกล้างไม่ฟ้อง มันไม่มี มัน เป็นไป
ไม่ได้ สำนวนพนักงานสอบสวนนี่นะ ”⁶⁷

“เมื่อก่อนจะมีแบบ ‘เฮ้ย คนนี้รู้จักนาย’ ‘คนนี้รู้จัก...’ อะไรพวกนี้ นายก็จะ
ไปอีกทาง มันเปลี่ยนผล แต่มันก็เปลี่ยนไม่ได้ 100% แต่มันก็ทำให้เบาลงได้ ..ถ้า
ไปขัดเค้ามันจะมีปัญหา เราจะถูกเพ่งเล็ง แล้วคนเซ็นต์ ก็ต้องเป็นเบอร์ 1 ของ
โรงพัก เกิดเราไปขัดเค้านี่ มีปัญหา เราจะออกสำนวนยาก งานก็ค้าง ปริมาณ
งานก็เยอะ ”⁶⁸

“มันเลยเกิดการแทรกแซงว่า ‘กูรู้จักผู้กำกับนะเว้ย กูแทรกผู้กำกับได้’ ซึ่ง
เราก็เชื่อว่าแทรกได้ ”⁶⁹

จะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าในการทำงานที่ขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้บังคับบัญชา ส่งผลให้
ในการทำงานของพนักงานสอบสวนก็จำเป็นต้องทำงานไปในทิศทางเดียวกันกับ “ความเห็น”
ของผู้บังคับบัญชาด้วยเช่นกัน ซึ่งนอกจากความเห็นในการทำคดีแล้ว ความคืบหน้าหรือความ
รวดเร็วในการดำเนินคดีก็ยังเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชาด้วย

“ล่าสุดคดีเหมือนแร่ที่.... (ผู้กำกับ) แต่ละคนไม่เหมือนกันเลย คือ คดีนี้ผ่านผู้
กำกับประมาณ 4-5 คน ทุกคนก็ต่างกลัวใจ เพราะทางเหมือนแร่นี้เค้าก็มีอิทธิพล

⁶⁶ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,
8 พฤศจิกายน 2565.

⁶⁷ คุณขวัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,
2 พฤศจิกายน 2565.

⁶⁸ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,
8 พฤศจิกายน 2565.

⁶⁹ คุณอดิรุต (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,
8 ตุลาคม 2565.

อะไรของเค้า รู้จักนาย รู้จักอะไรข้างบน จนสุดท้ายเนี่ย มาเจอผู้กำกับที่แบบ ‘ผมจะเกษียณละอีกไม่กี่วัน เดี่ยวผมเซ็นให้’ ออกเลย ค้างมา 4 ปี... ท่านเดิมท่านไม่กล้าทำท่านก็หมกไว้ แล้วท่านก็ย้ายไปที่อื่น...”⁷⁰

นอกจากนี้สภาพการทำงานที่อยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชา ยังส่งผลต่อความเครียดของพนักงานสอบสวน ในบางครั้งอาจนำไปสู่ปัญหาครอบครัว หรือแม้แต่ปัญหาการฆ่าตัวตายของพนักงานสอบสวนได้

“นายก็บ๊ีบ อัยการก็บ๊ีบ เหมือนกล้วยทับอะ... ลองไปทะเลาะกับผู้กำกับดูดีแป๊กไม่ว่า แต่มันจะอยู่ไม่สนุกอะดิ...”⁷¹

“..โดนนายกดดัน กระบวนการภายในเฉพาะเลยครับ อย่างเดียวเลย รู้เลยเมื่อก่อนมันจะมีเยอะยิ่งกว่านี้ เพราะว่าพี่ที่เสียชีวิตเมื่อก่อนก็อยู่ที่... ด้วยกัน ที่เค้ายังตัวตายเสียชีวิตที่... คือ โดนคดีป่าไม้ อีกฝั่งหนึ่งก็เป็นผู้มีอิทธิพลของ... อีกฝั่งหนึ่งก็นายก็กดมา ก็ไม่รู้จะทำยังไง หาทางออกไม่ได้ ก็ยังตัวตายเลย”⁷²

และถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการออกพระราชบัญญัติตำรวจฉบับใหม่ (ฉบับปี 2565) ที่ได้มีการประกาศและมีผลบังคับใช้ในวันที่ 17 ตุลาคม 2565 ที่ผ่านมาก็ตาม โดยเป็นกฎหมายที่แม้จะมีการแก้ไขเรื่องการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจใหม่ แต่ในขณะนี้ยังไม่มีผลชัดเจนแน่นอน เนื่องจากการยังไม่มีการออก กฎ ก.ตร. ที่เกี่ยวข้องออกมาบังคับใช้ นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่พนักงานสอบสวนต้องพบเจอ ได้ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของพนักงานสอบสวนที่มีต่อการทำงานรวมถึงกระบวนการยุติธรรมเช่นกัน

“โอ้ ความยุติธรรมมันไม่มีหรือครับ เพราะเราเห็นในระบบมานานอะ มันไม่มีหรือ มันอยู่ที่ว่าใครมีแบค (back) ดีกว่า รู้จักพวกมากกว่า... ทุกคนก็อยากจะซื้อสัตย์ต่อหน้าที่ ถ้าเราทำได้เต็มตามที่เรามีอำนาจหน้าที่ ที่เราทำได้ แต่

⁷⁰ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

⁷¹ คุณอดิรุต (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 ตุลาคม 2565.

⁷² คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์, 8 พฤศจิกายน 2565.

อำนาจเราไม่เต็มร้อยใจ คือ อยู่ในความควบคุมของทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งผู้กำกับ ทั้ง
อัยการ เค้าอาจจะไปวิ่งอีกช่องทางหนึ่งที่ใหญ่กว่าเราก็ได้ อย่างพนักงาน อัยการมี
อำนาจสั่งสอบเพิ่มเติม...ถึงขั้นเรา เราทำให้เค้าไม่ได้ แต่ขั้นบนเค้าจะกดเรา
ลงมา..”⁷³

“ร้อยเวรไม่มีเงินนะ แปลกมั้ยสายธารกระบวนการยุติธรรมอะ เงินประจำ
ตำแหน่งมันน้อยมากอะ ซึ่งมันล่อตาล่อใจในการรับได้โต๊ะอะ”⁷⁴

และในขณะเดียวกันพนักงานสอบสวนเหล่านี้ก็รู้ถึงทัศนคติที่ประชาชนมีต่อเจ้าหน้าที่
ตำรวจเช่นกัน

“ก็ต้องทำใจอะ เพราะว่าด้วยส่วนหนึ่งเค้าไม่รู้หรอกว่าเราทำอะไรบ้าง เรา
มันใจว่าเราทำ ทำให้เค้าเต็มที่อยู่แล้ว ตามกรอบระยะเวลาแล้วก็พยายามหลักฐานที่
เราจะหาได้ในช่วงเวลานั้น ไม่ใช่เราจะมองผู้ต้องหาว่า ‘เฮ้ย คุณผิดแน่นอน คุณ
ยังงี้ก็ต้องผิด’...เราทำให้เค้าเต็มทีนะ แต่ว่าการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานไม่ใช่
อำนาจของเรา”⁷⁵

“บางอันมันไม่จริงจังๆ ก็ยอมรับ อันนี้มันเป็นระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบเก่า
ระบบชั้นยศ”⁷⁶

3. บทสรุป: ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์
ของผู้ต้องหาซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของพนักงานสอบสวนนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ที่นอกจากจะ

⁷³ เพิ่งอ้าง

⁷⁴ คุณอดิรุต (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่, โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,
8 ตุลาคม 2565.

⁷⁵ คุณมนตรี (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,
8 พฤศจิกายน 2565.

⁷⁶ คุณชนัญ (นามสมมติ) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนางสรสา สุเมธวานิชย์,
2 พฤศจิกายน 2565.

ขึ้นอยู่กับทักษะ ความสามารถและประสบการณ์ส่วนบุคคลแล้ว ยังเป็นอำนาจหน้าที่ที่ไม่มีกฎหมายกำหนดกรอบเอาไว้อย่างชัดเจน จึงเท่ากับว่าวิธีการในการได้มาซึ่งพยานหลักฐานรวมถึงจำนวนพยานหลักฐานที่ “เพียงพอ” ต่อการฟ้องคดีนั้นเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี กล่าวได้ว่า พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีเป็นผู้ที่มีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการ “คัดเลือก” พยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา อันจะนำไปสู่การกำหนดข้อหาหรือความร้ายแรงของคดีได้

แต่เมื่อนำอำนาจหน้าที่ดังกล่าวของพนักงานสอบสวนมาพิจารณาร่วมกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่พนักงานสอบสวนจะต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระยะเวลาในการทำงานที่แม้ว่าจะมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และคำสั่งภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419 แล้ว แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนยังกรอระยะเวลาที่เกิดจากข้อตกลงภายในและธรรมเนียมปฏิบัติขององค์กรกำกับอยู่อีกชั้นหนึ่ง ทำให้ในความเป็นจริงแล้วพนักงานสอบสวนมีระยะเวลามีการปฏิบัติหน้าที่หรือมีระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

และเมื่อประกอบกับปริมาณงานที่ไม่สัมพันธ์กับปริมาณคนจนถึงขนาดที่ใน 1 ปี พนักงานสอบสวน 1 คนอาจต้องรับผิดชอบคดีมากถึง 1 พันคดี สิ่งเหล่านี้นี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการที่พนักงานสอบสวนเลือกที่จะตั้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาให้รุนแรงเกินกว่าที่เป็นจริงเพื่อให้พนักงานสอบสวนมีเวลาในการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม หรือแม้แต่การเลือกที่จะ “ตัด” พยานหลักฐานบางอย่างออกและใช้พยานหลักฐาน “เท่าที่มี” เพื่อที่จะทำให้พนักงานสอบสวนสามารถส่งสำนวนคดีได้ทันตามกำหนดระยะเวลา

ประกอบกับค่าตอบแทนที่ไม่สัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่พนักงานสอบสวนต้องเสียไปกับการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยค่าตอบแทนที่พนักงานสอบสวนจะได้รับหลัก ๆ จะมีอยู่ 3 ประการ คือ 1) เงินเดือน 2) เงินประจำตำแหน่ง และ 3) เงินค่าสำนวน แต่เงินที่พนักงานสอบสวนจะได้รับเป็นจำนวนที่แน่นอนทุกเดือนคือเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง ซึ่งจะอยู่ที่ราว ๆ เดือนละ 3 หมื่นกว่าบาท แตกต่างกันไปตามตำแหน่งและลำดับชั้นของพนักงานสอบสวนแต่ละคน โดยค่าตอบแทนดังกล่าวนอกจากจะใช้ในการดำรงชีพหรือแม้แต่ดูแลครอบครัวของตนเองแล้ว พนักงานสอบสวนยังจะต้องนำเงินดังกล่าวไปใช้กับการทำสำนวนคดีของตัวเองอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นค่ากระดาษ, ค่าหมึกปรินท์ หรือแม้แต่ค่าถ่ายเอกสาร รวมไปถึงค่าน้ำมันรถที่พนักงานสอบสวน

จำเป็นต้องใช้รศส่วนตัวไปกับการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายที่พนักงานสอบสวนในพื้นที่ห่างไกลจะต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการนำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กหรือเยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลไปสอบปากคำกับสทวิชาชีพ หรือแม้แต่ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของทนายความ ที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีจะต้องเป็นผู้จ่ายเพื่อให้มีทนายความอยู่ร่วมด้วยในระหว่างการสอบปากคำผู้ต้องหา เหล่านี้เป็นค่าใช้จ่ายที่พนักงานสอบสวนโดยเป็นค่าใช้จ่ายที่พนักงานสอบสวนในพื้นที่ห่างไกลจะต้องเผชิญเพื่อให้การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปตามหลักการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ สิ่งเหล่านี้อย่อมกระทบถึงการอำนวยความยุติธรรมของพนักงานสอบสวนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการ “เลือก” ที่จะรับหรือไม่รับคดี (การปฏิเสธไม่รับแจ้งความหรือการเป่าคดี) หรือแม้แต่การเลือกที่จะเปิดโอกาสให้มีการไกล่เกลี่ยกัน แม้จะเป็นคดีความผิดอาญาแผ่นดินที่ไม่สามารถยอมความกันได้ เพื่อให้คดีจบและไม่ต้องทำสำนวนคดี นอกจากนี้ยังอาจกระทบไปถึงหลักประกันสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้ให้กับผู้ต้องหา ที่จะกลายเป็นเพียงหนึ่งในสิ่งที่พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องทำเพื่อให้ครบกระบวนการหรือเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ไม่ได้ทำเพื่อมุ่งที่จะประกันสิทธิของผู้ต้องหาตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

และอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญไม่แพ้กันเลยก็คือ ความก้าวหน้าของพนักงานสอบสวนที่ในปัจจุบันถูกเปลี่ยนจาก “ระบบเลื่อนไหล” มาเป็น “ระบบคัดเลือก” กล่าวคือ ความก้าวหน้าของพนักงานสอบสวนไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลงานหรือความสามารถแต่เพียงอย่างเดียว แต่กลับขึ้นอยู่กับ “นาย” หรือผู้บังคับบัญชา สิ่งเหล่านี้อย่อมเปิดโอกาสให้เกิดการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนได้ อันอาจนำไปสู่การเรียกรับสินบน การซื้อตำแหน่ง หรือก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ขึ้น ซึ่งนอกจากจะกระทบถึงการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนแล้ว ยังอาจกระทบต่อตัวพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีที่ต้องเผชิญกับความเครียดและความกดดัน จนอาจนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตายของพนักงานสอบสวนได้ในท้ายที่สุด

จากสิ่งที่ได้กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการทำงานของพนักงานสอบสวนนั้นเต็มไปด้วยปัญหาและอุปสรรคต่อการอำนวยความยุติธรรม โดยทั้งกรอบระยะเวลาในการทำงาน ปริมาณงานที่ไม่สัมพันธ์กับปริมาณคนและค่าตอบแทน ที่สำคัญที่สุดคืออำนาจบังคับบัญชาที่เป็นส่วนสำคัญต่อความก้าวหน้าของพนักงานสอบสวน ซึ่งจากปัจจัยและสภาพการทำงานที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงไม่น่าแปลกใจว่าทำไมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในหลายๆ ครั้ง จึงก่อให้เกิดข้อกังขาและการตั้งคำถามจากประชาชนถึงความยุติธรรมที่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นหนึ่งในต้นธาร

ของกระบวนการยุติธรรมควรจะต้องมีให้แก่อำนาจ ซึ่งการจะแก้ปัญหาลำนี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ปัญหในระดับโครงสร้างขององค์กร ที่จำเป็นต้องให้อิสระในการปฏิบัติหน้าที่แก่พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนมากกว่าการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การควบคุมหรือชี้แนะของผู้บังคับบัญชา รวมไปถึงการแก้ไขกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความก้าวหน้าในการทำงานที่ต้องเปลี่ยนจาก “ระบบคัดเลือก” กลับไปเป็นระบบ “ประเมินผลงาน” รวมไปถึงค่าตอบแทนที่ควรจะต้องสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายที่พนักงานสอบสวนจะต้องเสียไปในการดำเนินคดี โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรือจำนวนพนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่จำเป็นต้องจัดสรรกำลังพลให้เหมาะสมกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงพัฒนากำลังพลให้มีความรู้ความสามารถที่เท่าทันกับรูปแบบของการกระทำ ความผิดทางเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนในท้ายที่สุด

References

- กฏ ก.ตร.ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการ
ตำรวจ พ.ศ. 2547
- ข่าว 8, “โพลเผยคนไทยเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมแค่ 1.29 คะแนน จากเต็ม 5 ผลพวงคดี “ผกก
โจ้”.” ข่าว 8. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2565 [https://www.thaich8.com/news_d
etail/100683](https://www.thaich8.com/news_detail/100683).
- คำสั่งสำนักงานตำรวจที่ 419/2556
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
- มานะ เผาะช่วย. “ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน.” วิทยานพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ระเบียบ ก.ตร.ว่าด้วยเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสอบสวน พ.ศ. 2559
- ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.2534
- สมาชิกหมายเลข 1072124. “คนที่มีอาชีพเป็นตำรวจ เขารู้สึกรู้ส้างหรือเปล่าคะที่มี
ประชาชนรุมกันสาปแช่งรังเกียจด่าชะดูไรค์กดีศรีไปเลยในปัจจุบัน?”. พันทิป. สืบค้น
เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566 <https://pantip.com/topic/31296944>.
- สมาชิกหมายเลข 1649206. “ ‘เกลียดตำรวจ’ ของไทย ไม่ได้พิมพ์ผิดนะคะ ‘เกลียดตำรวจ’ จริงๆ.”
พันทิป. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566 <https://pantip.com/topic/32502416>